1984

AF GEORGE ORWELL
DRAMATISERET AF JULIE MAJ JAKOBSEN

UNDERVISNINGSMATERIALE
MÅLGRUPPE 9. - 10. KLASSE OG
UNGDOMSUDDANNELSER 2022/2023

ODENSE TEATER

1

INDHOLDS-FORTEGNELSE

1	Indholdsfortegnelse	2
2	Materiale vejledning	3
	Fyraftensarrangement om 1984	4
3	Om 1984 på Odense Teater	5
	Handling	6
4	Om George Orwell	7
5	Orwell og mig	10
6	Forsvar for humanismen	13
7	1984´s aktualitet	15
8	Forløb til engelsk	17
9	Vinderen skriver historien!	23
10	Fake news og demokrati	25
11	Nysprog	26
12	Uddrag	28
13	Skoler og ungdomsuddannelser i Odense Teater	31

2

MATERIALE VEJLEDNING

Dette undervisningsmateriale indeholder baggrundstekster om George Orwell, 1984's aktualitet og tekster der lægger op til refleksion over demokrati og manipulation. Der er interviews med dramatiker Julie Maj Jakobsen og instruktør Camille Sieling Langdal om deres arbejde med at skabe en sceneversion af Orwells roman.
Der er desuden et forløb med opgaver og øvelser til engelsk. Dette forløb kan man desuden udmærket plukke og bruge til dansk eller andre fag.
Der er også uddrag fra Julie Maj Jakobsens dramatisering af romanen.

Du kan bruge materialet helt som du vil og håndplukke de tekster, øvelser og forløb som passer til dit behov.

Vi har ikke bragt uddrag fra romanen, men det vil selvfølgelig være oplagt at bruge denne i arbejdet med forestillingen.

Du har desuden mulighed for at benytte dig af vores mere generelle inspirationsmateriale til udskoling og ungdomsuddannelser på https://www.odenseteater.dk/footer/skoler/undervisningsmateriale/

De film og trailere som Odense Teater producerer til 1984 kan du finde her:
https://www.youtube.com/user/OdenseTeater

Bemærk desuden at vi afholder et gratis arrangement for undervisere mandag 9. januar. Læs nærmere på side 4 For at tilmelde di skal du sende en mail til line@odenseteater.dk

Vi ønsker dig og dine elever god fornøjelse med 1984!

PRAKTISK INFORMATION OM 1984

26. JAN. - 25. FEB. / Skolepris mandag, tirsdag og onsdag, samt skoleforestilling 1. og 8. februar kl. 12.00.

SPILLESTED / Teatersalen/Odeon, Odeons kvarter 1, 5000 Odense C

MÅLGRUPPE / 9. – 10. klasse og ungdomsuddannelser

FAG / Engelsk, dansk, drama, samfundsfag, historie

VARIGHED / Forventet spilletid ca. 2 timer og 15 minutter inkl. pause

BILLETPRIS / AFTEN MAN. - ONS.
80 kr. pr elev, 40 kr. pr lærer

BILLETPRIS/SKOLEFORESTILLING
70 kr. pr. elev, 40 kr. pr. lærer

SPØRGSMÅL / om forestillingen eller undervisningsmaterialet skolekoordinator Line Hede Simonsen line@odenseteater.dk /tlf. 29 34 33 39.

BESTIL SKOLEBILLETTER /
på www.odenseteater.dk/skoler/ Har du brug for hjælp kan du kontakte os på skole@odenseteater.dk eller på telefon 66 12 00 52

INSPIRATION FOR UNDERVISERE

FYRAFTENSARRANGEMENT OM 1984

Mød professor i litteraturhistorie Mads Rosendahl Thomsen, der vil fortælle om hvordan Orwells roman stadig er aktuel, selvom vi er langt fra 1984. Mads Rosendahl Thomsen vil tale om hvordan den teknologiske udvikling åbner op for nye aspekter af romanen, og hvordan spørgsmålet om et ulige samfund til stadighed er en udfordring for både utopisk og dystopisk tænkning.

Dramatiker Julie Maj Jakobsen vil fortælle om, hvad det vil sige at dramatisere for teatret og tilsidst fortæller instruktør Camille Sieling Langdal om tankerne bag opsætningen og arbejdet med den.

Hør desuden om undervisningsmaterialet og bliv godt klædt på til arbejdet med forestillingen.

Dato
Mandag 9. januar

Tidspunkt
Kl. 16.00 - ca. 19.00

Sted
Odense Teater,
Jernbanegade 21,
5000 Odense C

Arrangementet er gratis, men tilmelding er nødvendig.

Tilmeld dig her:
www.odenseteater.dk/skoler/arrangementer/

Program

- Kl. 16.00 Velkomst
- KL. 16.10 Mads Rosendahl Thomsen
- KL. 17.30 Kort pause
- KL. 17.45 Julie Maj Jakobsen
- KL. 18.20 Camille Sieling Langdal
- Kl. ca. 18.50 Tak for i dag

Mads Rosendahl Thomsen er professor i Litteraturhistorie, Aarhus Universitet. Han har skrevet og redigeret talrige bøger om verdenslitteratur og posthumanisme, blandt andet antologien "Grænseløs? Menneske, Teknologi, Fremtid". Han har været oplægsholder på Akademiet for Talentfulde Unge Midt siden 2013.

Julie Maj Jakobsen er dramatiker og er uddannet fra dra,atikeruddannelsen ved Aarhus Teater i 2010. Hun udviklede sig hurtigt til at være en af dansk dramatiks markante stemmer og er blevet opført på teatre i hele Danmark. Hun har modtaget flere priser for sin dramatik. På Odense Teater man kunnet opleve hendes stykke Himmel uden fugle.
Julie Maj Jakobsen har dramatiseret George Orwells roman 1984 for Odense Teater.

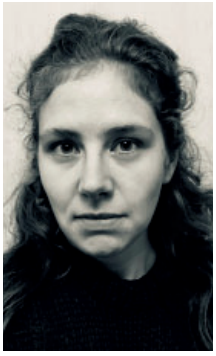

Camille Sieling Langdal er uddannet instrukør fra Den Danske Scenekunstskole i sceneinstruktion i 2019.

Hun har blandt andet instrueret på teatre som Teater Grob, Teatret ved Sorte Hest med flere. Hun har tidligere instrueret forestillingen Elektra på Odense Teater.

3

OM 1984 PÅ ODENSE TEATER

Dramatisering
/ JULIE MAJ JAKOBSEN
efter roman af GEORGE ORWELL

Instruktion
/ CAMILLE SIELING LANGDAL

Scenografi og kostumedesign
/ PETER SCHULTZ

Lysdesign
/ TURPIN NAPOLEON DJURHUUS

Lyddesign
/ JOHANNES SMED

Medvirkende
/ WINSTON SMITH Niels Skovgaard Andersen
/ SYME m.fl. Lars Simonsen
/ JULIA Cecilie Gerberg
/ O'BRIEN Anders Gjellerup Koch
/ TELESKÆRM Rosemarie Mosbæk
/ MRS. PARSONS m.fl.. Lea Baastrup Rønne
/ TILLOTSON m. fl. Asbjørn Hays Thøgersen
/ MR PARSONS m.fl. Mikkel Bay Mortensen
/ MRS CHARRINGTON m.fl. Githa Lehrmann

UNDERVISNINGSMATERIALERNE TIL 1984 ER SKREVET AF
SUNE ROHOLT MORTENSEN/Skolekontakten, Odense Teater
ANE SOFIE VESTERGAARD STOCKHOLM/Skolekontakten, Odense Teater
MARIE JUUL HOLDAM/Skolekontakten, Odense Teater
MICHAEL JUUL HAGERUP/Kommuniktionsmedarbejder, OdenseTeater
LINE HEDE SIMONSEN/Skolekoordinator, Odense Teater

AF JULIE MAJ JAKOBSEN EFTER GEORGE ORWELL

HANDLING

SKRÆMMENDE OG HØJAKTUEL DYSTOPI

Winston Smith vågner op, drikker sin erstatningskaffe og passer sit arbejde i Ministeriet for Sandhed. Her bliver fortiden forandret hver eneste dag, så den passer til nutiden. Men han tænker sit, og det er farligt.

Befolkningen bliver holdt i et jerngreb under konstant overvågning, og der er ikke meget håb om forandring. Partiet tillader ikke, at borgerne lader tankerne flyve frit. De skal kun tænke på kærligheden til Big Brother og hadet til partiets ydre og indre fjender. Der er ingen mulighed for at undslippe, for Big Brother is watching you.

Langsomt forsøger Winston Smith at ryste Big Brother, overvågningen og partiet af sig. Først med sin dagbog og senere med kærligheden til Julia og forsigtige oprørstanker. Men det er farligt, for det er ikke til at sige, hvem der egentlig er til at stole på i 1984. Måske kan man ikke engang stole på sig selv?

George Orwells ikoniske mesterværk fra 1949 er stadig skræmmende relevant, for selvom året 1984 er blevet fortid for os, peger dens mørke budskab stadig mod en dystopisk fremtid. Opsætningen er en ny dramatisering skabt til Odense Teater.

Af Michael Juul Hagerup

4/KORT INTRODUKTION TIL GEORGE ORWELLS LIV OG FORFATTERSKAB

OM GEORGE ORWELL

Orwell fødes 25. juni 1903 i Bengal i byen Motihari, tæt ved grænsen til Nepal, som dengang var en del af det britiske imperium. Som 1-årig bliver han dog taget med tilbage til England af moderen Ida Blair sammen med hans storesøster. Faderen bliver tilbage i Indien og passer sit arbejde i opium-departementet under den indiske stat, og Orwell ser ham først igen i 1912. George Orwell blev døbt Eric Arthur Blair, et navn han aldrig kunne lide, hvorfor han ved udgivelsen af sin første bog Down and Out in Paris and London (Paris og London på vrangen på dansk) skifter navn til George Orwell – George efter kongen og Orwell efter den flod i England, der løb langs byen Southwold, han på det tidspunkt boede i.

Orwell var kløgtig og fik igennem sin skolegang stipendier på flere forskellige skoler, herunder det prestigefyldte Eton College, hvor han studerede fra 1917-1921. Det oplagte valg for Orwell herefter havde været at følge sine venner til Cambridge og Oxford, men i stedet valgte han at tage til Burma Imperial Police efter hans 18-års fødselsdag. Set i lyset af Orwells slægtsbånd giver det fin mening: Blair-familien havde i mange år været en del af det britisk-imperialistiske styre i regionen. Men Burma var barskt, og de unge mænd, der var udstationeret der blev meget hurtigt voksne. Kun få af hans kolleger talte engelsk og der var over 300 mordsager om året. Orwell vendte tilbage til England i 1927, da han var blevet smittet med dengue-feber, desillusioneret omkring hele det imperialistiske projekt og det britiske styre i Indien. Det var herefter, at han besluttede sig for at blive forfatter.

Orwell var imidlertid 5 år om at skrive sin første bog Down and Out in Paris and London i 1933, en bog om Orwells personlige erfaringer med et liv i fattigdom i de to storbyer (Orwell flyttede først til London, siden til Paris i to år inden han igen vendte tilbage til sine forældres hus i Southwold i 1929). I de følgende år 1934-1939 udgiver han 4 fiktionsromaner: Burmese Days (1934), A Clergymans Daughter (1935), Keep the Aspidistra flying (1936) og Coming up for air (1939). Han høstede dog ikke succes med nogen af dem og Orwell var generelt meget pessimistisk om sit eget virke som forfatter i det meste af sin karriere. Hans eneste egentlige "hit" før Animal Farm i 1945 er The Road to Wigan Pier – en lille bog fra 1937, hvis salg nærmest kun kom forlaget til gode. På intet tidspunkt i 30'erne kunne han faktisk ernære sig ved at skrive, han var stort set ukendt, og måtte arbejde ved siden af, både som skolelærer, som butiksindehaver og senere som boghandler. Orwell så sig selv som en fiasko det meste af sit liv. Som han udtrykker det I essay fra 1941: "A man who gives a good account of himself is probably lying, since any life when viewed from the inside is simply a series of defeats."

Orwells første romaner er ikke deciderede politiske romaner, men de har det til fælles med 1984, at de alle omhandler forskellige grader af manipulation af individet fra onde, udenforstående kræfter. Det er dog mere det personlige drama, der er fremtrædende, frem for egentlige ideologiske overvejelser. Orwell har en tendens til at isolere sine hovedpersoner og gøre dem til ofre for en fjendtlig verden, hvorfra de ikke kan undslippe, og hvor alt, hvad de gør, bliver overvåget. Den mest tydelige forbindelse til 1984's Winston Smith er imidlertid hvad der sker med bøgernes hovedpersoner til sidst: De prøver alle at gøre oprør mod det, som undertrykker og slår dem ned, men de er alle nødt til at kapitulere til sidst. De må affinde sig med de kræfter, der direkte eller indirekte kontrollerer deres liv.

Den politiske Orwell

Når nu Orwell ikke virker synderligt politisk engageret i begyndelsen af 1930'erne er det interessant at undersøge, hvorfra han får inspiration til at skrive så kraftigt politiske værker såsom Animal Farm og 1984.

Orwell begyndte for alvor begyndte at interessere sig for politik omkring 1936. I dette år tager han til Nordengland for at indsamle materiale til sin kommende bog the Road to Wigan Pier. Her bevæger Orwell sig væk fra den blotte selv-projektion i sine skriverier, og han opnår en anden form for personlig ro, idet han møder sin kone. Og så er det samtidig året, hvor han drager til Spanien for at deltage i den spanske borgerkrig på den republikanske side, en begivenhed, som fik kolossal emotionel og politisk betydning for ham. Da Road to Wigan Pier udgives i 1937 er Orwell totalt opslugt af at kæmpe i fraktionskampene i Barcelona og ved Aragon-fronten.

Spanien gjorde Orwell politisk. Der stod han ansigt til ansigt med konsekvenserne af de konflikter, der opstod, fordi en enkeltstående ideologi fik for stor indflydelse på en befolkning. Orwells egentlige grunde til at tage af sted for at kæmpe ved fronten i en fremmed krig er ligesom hans motivation for at skrive Road to Wigan Pier ikke helt tydelige, og er i hvert fald ikke synderligt politisk motiverede. Ifølge ham selv ankom han til Spanien fuldstændig uinteresseret i den politiske situation og uvidende om krigens grundlag, men han kom tilbage som en ny mand, med et helt andet udsyn på verden. Spanien var overalt i Orwells private, personlige og professionelle liv i årene 1937-39. Ikke mindst fordi han var blevet meget syg af at stå vagt ved fronten i den spanske vinter, men også fordi han blev hjemsendt fra krigen med et næsten fatalt skudhul i halsen fra en sniper-riffel.

I årene efter Orwells rejse til krigen i Spanien bliver han nærmest besat af idéen om totalitarisme og hans interesse for politik og totalitære ideologier vokser i takt med at 2. verdenskrig skrider frem. Det er også i denne periode, at hans interessere for den dystopiske litteratur vokser, og i boganmeldelser og litterære tidsskrifter udtrykker han sin begejstring for bøger såsom Murray Constantines "Swastika Night" (1937), Aldous Huxleys "Fagre nye verden" (1932), Jack Londons "Jernhælen" (1908) og ikke mindst russiske Yevgeny Zamyatins "Vi" fra begyndelsen af 20'erne, som er en stor inspirationskilde for 1984.

Ifølge Orwell selv er det Theran-konferencen i 1942, hvor Roosevelt, Stalin og Churchill satte sig sammen for at dele verden imellem sig efter krigen, der for alvor inspirerer ham og giver ham idéen til at skrive 1984, som i årene op til udgivelsen i 1949 havde arbejdstitlen "the last man in Europe". Der skulle dog gå hele 5 et halvt år efter reportagerne fra Theran før 1984 endelig bliver udgivet i 1949. Orwell havde ellers tidligere været effektiv, og brugt under et år på at skrive sine romaner og Kammerat Napoleon var færdiggjort på under 3 måneder. Så hvorfor tog det så lang tid for ham at skrive denne bog?

EN VANSKELIG SKRIVEPROCES

Orwells liv var fyldt med forhindringer og problemer i de år, hvor 1984 tog form og blev til. Ét var, at Kammerat Napoleon var færdig omkring foråret 1944 – ikke verdens bedste timing, når nu Sovjetunionen, englænderne og amerikanernes fremmeste allierede, var i gang med en offensiv mod Berlin. Orwell kunne ganske enkelt ikke få bogen udgivet på grund af krigens udvikling. Da han endelig fandt et forlag, der ville udgive bogen, var der papirmangel pga. krigen, og Kammerat Napoleon udkom således først i sommeren 1945. Heldigvis blev bogen en stor succes, så stor, at selv dronningen forlangte en kopi selvom 1. oplag var totalt udsolgt. Men Orwells økonomiske og professionelle succes blev undermineret af skelsættende begivenheder i hans privatliv.

Efter lang tids barnløshed adopterede Orwell og hans kone Eileen en søn i 1944, men kort herefter dør Eileen. Orwell var sønderknust og dybt deprimeret i årene herefter, men han var fast besluttet på at fortsætte sit journalistiske arbejde bl.a. som krigsreporter for BBC, og være far for sin dreng, selvom hans helbred forværredes. Hans forfatterkarriere var endelig ved at tage fart, men han var alt for fysisk og psykisk udmattet til at igangsætte det krævende arbejde med at skrive en ny bog. Efter et voldsomt, blodigt hosteanfald i 1946 var det klart for enhver, at Orwell havde tuberkulose, selvom han gjorde sit bedste for at skjule det, både for sin omgangskreds og for sig selv. Samme år køber Orwell en landejendom på den skotske ø Jura, hvor han tilbringer det meste af de sidste år af sit liv. Her kæmpede han både med bogen og mod tuberkulosen, der i lange perioder invaliderede ham, og blev værre og værre år for år.

Orwell vidste, at det var et kapløb mod tiden at skrive 1984. Han nægtede at lade sig indlægge på sanatorium igen, da det ville stoppe hans i forvejen opbrudte og vanskelige skriveproces. Orwell var en stoisk mand, der lige til det sidste hadede at opføre sig som en invalid, og det er formentlig denne

modstand mod at erkende sin egen skrøbelighed, der endte med at tage livet af ham, i højere grad end det var selve skriveprocessen med 1984, som han skrev, mens han kæderøg cigaretter på den kolde og vindblæste ø, hvor han havde isoleret sig. 1984 færdiggøres i slutningen af 1948 og udgives officielt i begyndelsen af 1949 og bliver en enorm succes.

Af Line Hede Simonsen

5/ INTERVIEW MED DRAMATIKER JULIE MAJ JAKOBSEN

ORWELL OG MIG

Dramatiker og forfatter Julie Maj Jakobsen har dramatiseret 1984 for Odense Teater. Julie Maj Jakobsen er uddannet fra Dramatikeruddannelsen ved Aarhus Teater, men hendes interesse for at arbejde med teater begyndte allerede, da hun som ung boede i Odense.

- Fra jeg var 10 til jeg var 17 år boede jeg i Skt. Klemens lidt udenfor Odense. I mine teenageår begyndte jeg at lave teater i Gadesjakket og Rampelyset, og efterhånden blev jeg sporet ind på, at jeg gerne ville instruere eller skrive selv. Da jeg var omkring 17 år kom jeg på Den Fri Ungdomsuddannelse. Her fik jeg lov til at lave min egen forestilling, der blev opført på Mimeteatret. Det var her, jeg opdagede, at det var selve indholdet og historiefortællingen, der drev mig. Så jeg skrev videre og efter et par forsøg, kom jeg ind på Dramatikeruddannelsen.

I dag er Julie Maj Jakobsens dramatik blevet opført på teatre i hele Danmark. Hun nyder at skrive sine egne stykker, men det har også været befriende at skulle formidle en andens tanker.
- Det er skønt at bruge sit håndværk og samtidig få en pause fra sit eget stof. Selvom det på en måde ender med at føles som ens eget alligevel. Jeg har kunnet koncentrere mig om det håndværksmæssige: Greb og fortællemuligheder og samtidig har jeg fået tanker og formuleringer forærende fra Orwell. Der er noget utrolig spændende ved at arbejde respektfuldt med en andens tanker, og at der bliver plads til både George Orwell og mig. Det bliver en sjov fusion af vores sprog og virkeligheder. Nu er George Orwell her jo ikke, men jeg synes at vores samarbejde har været meget lykkeligt.

Da Julie Maj Jakobsen læste 1984 som 15-årig, gik hun gik lidt død i den og fik aldrig læst den helt færdig.
- Dels var jeg meget yngre, dels er romanen blevet nyoversat og ikke mindst har tiden forandret sig. De temaer som George Orwell beskriver med 1984, rammer os mere i dag, tror jeg. Dengang i 1990'erne følte vi os helt anderledes usårlige. Det gør vi ikke mere. På en måde er det skræmmende, men jeg er grundlæggende optimist. Jeg forestiller mig, at vi bevæger os i spiraler og at vi indimellem må tilbage til noget, vi troede var forbi for at reflektere over det på ny: Magt og ydmyghed og hvordan vi lever sammen i et demokratisk samfund for eksempel.

George Orwell skrev 1984 i 1948 på et bagtæppe af Nazismen og Sovjetunionens version af kommunismen.
- Vi glemmer hurtigt vores egen historie. Det er hårdt arbejde at holde sig bevidst om vores egen historiske kontekst og huske perspektivet. Vi tror, det er noget nyt, hver gang vi oplever, hvor hurtigt had kan opstå eller når despoter som Trump og Putin dukker op. Men Orwell fortalte allerede om det i 1948.

George Orwell rammer plet med nogle af sine fremtidsforestillinger, mens andet er blevet helt anderledes end han forestillede sig, men det synes Julie Maj Jakobsen bare gør historien mere spændende:

- Det er interessant at se på, hvordan de ideologiske systemer dels har udviklet sig og dels er vendt tilbage til udgangspunktet. Når vi oplever historien i vores tid, virker det som sådan et dobbeltsyn. Vi ved jo hvor virkeligheden endte, i hvert fald foreløbigt.

Det kan godt føles lidt som at kaste sig ud på dybt vand at digte udover en berømt forfatter som George Orwell, og med sin dramatikerfaglighed har Julie Maj Jakobsen måttet prioritere og tage sig nogle friheder for at kunne få 1984 til at fungere som teater.

- Der er mange fravalg og utrolig mange darlings,

man må slå ihjel, når en bog skal fortolkes ind i et teaterstykke, fortæller hun og fortsætter:
- Jeg har fokuseret på Winstons historie. Winston udvikler sig fra at være helt desillusioneret. Han drømmer om, at alting kunne være anderledes, men han nærer absolut ingen forventninger om, at det kan lade sig gøre. Men da han møder pigen Julia, kaster de sig ud i en forbudt affære og går ind i modstandskampen mod styret. Det redder på en måde Winstons sjæl, hans menneskelighed, at han tager det skridt. Jeg har også fokuseret på, hvordan styret ikke bare gennemtrumfer sin vilje. Styret omformer mennesker helt nådesløst og fjerner enhver mulighed for modstand. Jeg synes, at historien stiller gode spørgsmål til, hvad det vil sige at være et menneske og borger. En pointe med at spille historien i dag er måske, hvor vigtigt det er, at vi bliver mere bevidste om, hvor og hvordan vi selv er farvet af en bestemt tænkning. Det er nogle vigtige spørgsmål at stille sig selv som borger i et moderne samfund.

SELVE SKRIVEPROCESSEN
Hvordan gør man egentlig helt konkret når en roman skal transformeres til scenen? Julie Maj Jakobsen fortæller:

- Jeg læste først bogen et par gange og derefter læste jeg den med notesbogen ved siden af. Her noterede jeg gode citater og handlinger som jeg syntes var vigtige. Langsomt byggede jeg et skelet op, som jeg kunne skabe dramatiseringen ud fra. Herefter lagde jeg bogen helt fra mig og begyndte at digte min egen version. I denne fase forholdt jeg mig kun til alt det, som jeg havde trukket frem i mine noter. Da jeg var færdig med min version, vendte jeg tilbage til romanen for at se på om der var noget vigtigt, jeg ikke havde fået med eller nogle sproglige formuleringer, som jeg måske kunne integrere i min egen version.

- Når jeg skriver, bygger jeg stykket op en scene ad gangen og pendler mellem det strukturelle niveau og det mere konkret sproglige. Jeg laver en slags storyboard over forløbet i historien, som stadig ændres løbende. Jeg begynder at bygge karaktererne op og give dem sprog og karakter. Med 1984 var noget af det, der tog længst tid at løse fortællerens rolle. Hovedpersonen Winston er på en måde en skjult fortæller i romanen og det var lidt af en nød at knække i forhold til dramatiseringen. Winston er nødt til at dele sine forbudte tanker med publikum. Det har vi løst ved at han via sin dagbog får en anledning og et rum til at tale direkte til publikum, så vi som publikum får en adgang til hans skjulte og forbudte tanker. Jeg har også haft et tæt arbejde med instruktør Camille Sieling Langdal. I lang tid fulgte hun bare med i det, jeg skrev. Mod slutningen afi processen var hun god til at skære ind til benet. Det har været meget givtigt og inspirerende at have hendes fokus på forestillingen med i processen. Jeg har også kunnet følge lidt med i hvilke idéer scenografen Peter Schultz og instruktøren arbejdede med. Hvordan kom universet til at se ud helt konkret?

OM JULIE MAJ JAKOBSEN

Dramatiker, librettist, oversætter.
Husdramatiker ved Aalborg Teater 2020 – 22

UDDANNELSE
2007 - 2010 Dramatikeruddannelsen ved Aarhus Teater

UDVALGTE VÆRKER/PRODUKTIONER DE SENESTE ÅR

2022 "Morgenlandet" Aalborg Teater. Instr: Camilla Kold Andersen

2020 "Katalog over kommende katastrofer" Får 302, medforfatter. Instr: Anne Zacho Søgård.

2020 "En Plads i Solen" Svalegangen. Instr: Simon Boberg.

2020 "Jeg er Silas" Hils Din Mor/Folketeatret. Instr: Mia Lipschitz.

2020 "Jagten på det gode menneske" Baggård-teatret. Instr: Anders Budde Christensen.

2019 "Efter Branden" Aalborg Teater. Instr. Hans Henriksen

2019 "Den sommer far blev homo" Hils Din Mor/ Folketeatret. Instr: Mia Lipschitz.

2017 "Aftenlandet" Aalborg Teater. Instr: Tue Bering.

2017 "Drømme om noget Andet" Teater Hund og Co. Skrevet i samarbejde med Petrea Søe.

2017 "Himmel Uden Fugle" Odense Teater. Instr: Jens August Wille.

2016 "Defekt". Teater Grob/Teater Stuk. Instr: Petrea Søe.

2015 "Daemon" Aalborg teater. Instr: Thomas Bendixen.

2014 "Det Dybeste Sted". Øresundsoperaen (DK)/ Free Birds (S). Instr: Helena Röhr (S). Komp: Daniel Hjort (S).

2013 "Fucking Fattig" Bådteatret, København (ungdomsforestilling). Instr: Petrea Søe.

2012 "Ødipus På Kreta" Aalborg Teater. Instr: Minna Johanneson.

M.fl.

Af Line Hede Simonsen

6/INTERVIEW MED INSTRUKTØR CAMILLE SIELING LANGDAL

FORSVAR FOR HUMANISMEN

Instruktør Camille Sieling Langdal iscenesætter 1984 på Odense Teater. Hun er uddannet fra Den Danske Scenekunstskoles linje for sceneinstruktion i 2019 og er allerede godt i gang som freelance-instruktør. På Odense Teater har Camille Sieling Langdal tidligere instrueret forestillingen Elektra.

George Orwell skrev 1984 i 1948 i en tid hvor Stalin tyranniserede i Rusland og nazismen lige havde hærget Europa. Orwell var født i Burma og havde arbejdet der som ung. Han havde derfor på tæt hold oplevet hvordan det engelske imperiums skruppelløst udnyttede sine kolonier og omkringliggende lande.

-For mig er 1984 er en dystopisk fantasi over alt det værste, der kan ske i totalitaristiske systemer af enhver art. Orwell skrev 1984 på sit dødsleje og jeg synes, man kan mærke, at han gerne vil nå at advare verden om det, han frygtede, var ved at ske. Jeg oplever, at han forsøger at skræmme os til at tage os sammen. Han ville gerne vise, hvad vi risikerer, hvis vi glemmer at stoppe tyranni og totalitarisme. Der er skruet helt op for virkemidlerne.

ET FORSVAR FOR HUMANISMEN

Camille Sieling Langdals arbejdsoverskrift til 1984 har været: Et forsvar for humanismen. For Orwell viser, hvad der egentlig sker i et samfund, der prøver at kontrollere mennesker ud i ekstremerne. Han viser både, hvordan det ødelægger det enkelte menneske, og hvordan det tager menneskeligheden ud af menneskeheden.

- Hvad er det menneskelige egentlig? Hvad betyder kærlighed, nærvær og varme? Og hvad betyder kunst, litteratur og filosofi, som altsammen er forbudt i historien 1984. Regimet forbyder sine indbyggere at tænke selv, og prædiker hadfilosofi og vold. Og sådan er det jo ofte med religiøse og politiske diktaturer: De brænder bøger og undertrykker kvinderne. Fordi de repræsenterer det farligste for magten: kærlighed, sex, krop, refleksion, kritisk tanke og intellektualitet.
En historie vi skal vende tilbage til igen og igen
Selvom George Orwell skrev 1984 i 1948 føles den stadig relevant og rammende.

- De farer og tendenser George Orwell peger på findes stadig og de har jo nok i virkeligheden altid eksisteret. Orwell har haft et enormt skarpt blik for, hvordan vi mennesker organiserer os og hvad der egentlig gør os til mennesker.

- Hvad udgør vores menneskelighed? Og hvad sker der hvis den korrumperes? Hvad sker der, hvis regimer og systemer begynder at knægte menneskets tanker? Det skal vi blive ved med at undersøge og spørge os selv om igen og igen. 1984 er en påmindelse om aldrig at glemme det menneskelige.

FRA BOG TIL TEATER

Camille Sieling Langdal har læst med i Julie Maj Jakobsens arbejde med at dramatisere George Orwells historie til scenen.
- Det har givet os mulighed for at tale Julie Maj Jakobsens forskellige versioner igennem og finde ud af, hvordan vi tror, at det kommer til at virke på scenen. Det har været spændende og udbytterigt at være med i arbejdet på den måde, og det betyder også at den endelig version er blevet ret god. Det er i hvert fald min fornemmelse, men nu må vi jo se, når vi kommer i gang med prøvearbejdet.

Dramatiker og instruktør har givet hinanden forskellige roller i dramatiseringen.
- Julie Maj Jakobsen har forsøgt at få så meget fra romanen med som muligt, og det har hun virkelig gjort eminent flot. Vi har aftalt, at min rolle har været at skære ind til benet til allersidst og pege på de ting, som måske kan undværes.

At gøre en roman til et teaterstykke kræver nogle nye greb og fortolkninger

- Noget må man løse på en anden måde på en scene end i en bog. For eksempel Winstons indre stemme, når han skriver i sin dagbog, har vi løst ved at Winston taler direkte til publikum og har et rum kun med dem. Når Winston læser i modstandsbevægelsens bog, så er det nærmest et græsk kor, der siger ordene. Det tror jeg, kommer til at virke ret godt.

TEATER TIL ALLE SANSER
Noget af det som teater tilfører historien, er at det taler til mange sanser på en gang.

- Historien sniger sig ind på dine følelser og dit sanseapparat, når den bliver fortalt på en scene. Jeg synes også, at der er kommet mere krop på karaktererne, de er ikke så meget i deres hoveder som i bogen. Og så er teater lidt mere tydeligt og ekspressivt. Historien bliver fortalt på en heftig måde og rusker i publikum. Lige som jeg tror George Orwell gerne ville have det. HØR NU EFTER! PAS NU PÅ VERDEN!

Det trænger vi stadig til at blive mindet om. Vi skal være kritiske, læse bøger, blive klogere og ikke lade os styre af de forkerte ting.

Af Mads Rosendahl Thomsen

7/Essay

1984´S AKTUALITET

George Orwells (1903-1950) roman 1984 udkom i 1949 og har været en moderne klassiker længe. Der er nu i 2022 længere til 1984 end der var fra 1949, men Orwells fortælling om overvågning og undertrykkelse synes stadig særdeles relevant, måske bare på en anden måde end den var før.

Jeg læste første gang romanen omkring 1988. Før Murens fald, og før faldet af Sovjetunionen, hvis totalitære version af kommunismen var langt fra det håb om en human, socialistisk samfundsorden, som Orwell håbede på. Jeg husker den første læsning som rystende. Man bliver straks fanget af Winston Smiths hjælpeløshed i en stat, hvor det mindste fejltrin kan føre til tortur og død. Der er manipulationen med borgerne i det fiktive Oceanien, som groft sagt dækker Storbritannien og Nordamerika, og som er en af tre dominerende stater på kloden. De berømte slogans "Krig er fred", "Sandhed er løgn" og "Frihed er slaveri" præsenteres tidligt, og man suges ind i en verden af forundring over, hvordan sådan propaganda kan accepteres.

Hjælpeløsheden har dog følgeskab af Winstons første ensomme kamp med sig selv om at ville tænke anderledes – måske den største synd i regimet, der derfor også har et Tankepoliti. Senere møder Winston den unge Julia, og de finder et fristed – for en tid – i underklassens kvarterer, hvor de føler sig fri for den overvågning, som de ellers altid er udsat for. Orwell er ikke en stor stilist, men han rammer noget genuint rørende i beskrivelsen af det ofte akavede forhold mellem den introverte Winston og den handlekraftige Julia.

Romanen afrundes med en beskrivelse af New Speak, det kunstige sprog, som regimet vil indføre, og som skal umuliggøre folks evne til at tænke selv. Flere – blandt andre Margaret Atwood og Per Stig Møller – har peget på, at dette lidt tørre appendiks om det nye sprog faktisk rummer en vis optimisme. For mens alt håb er blevet knust gennem romanen, og Winston er blevet tortureret og hjernevasket, så er det bemærkelsesværdigt, at kapitlet er skrevet i datid og på almindeligt engelsk. Et eller andet må have gået galt for styret siden planen om New Speak ikke lykkedes, sådan som Winston i desperation siger til sine bødler; at der må komme et oprør, uden at han ved hvordan.

Når man læser 1984 godt tredive år senere, så er der ting, som virker en smule anderledes, og hvor Orwell på nogle måder var mere visionær end man kunne fange i midt-firserne. Der nævnes kort i romanen, at styret arbejder på at forandre den menneskelige krop og psyke, så eksempelvis seksuel nydelse ikke længere er muligt. I dag virker det ikke så urealistisk at kunne manipulere med kroppen, og det er i højere grad etik end teknik, der sætter grænser. Orwell beskriver også, hvordan Julia betjener maskiner, der kan skrive romaner og sange til underholdning for proletariatet. En sådan virkede helt uden for rækkevidde for ikke så lang tid siden (og endnu mere i 1949), men nu er vi i et punkt i historien, hvor vi ikke kan være sikre på, om det er en maskine eller et menneske, der har skrevet teksten. Endelig husker jeg også, hvor underligt det var, at Winston kunne blive tiltalt direkte fra overvågningsskærmen, mens han gjorde morgengymnastik sammen med sikkert tusinder andre. I dag ville det ikke være svært at forestille sig en personlig avatar, der kunne overvåge folk og bede dem om at gå ordentlig ned i knæ.

Men en ting er teknik, noget andet er hvordan 1984 er relevant i forhold til nutidens samfund. I forhold til overvågning, så er det tydeligt, at langt mere er muligt end hvad der finder sted i Orwells roman, men også at man i de fleste samfund ikke bruger den udbredte overvågning til systematisk kontrol. Men det sker andre steder i verden, og det viser, at der ikke er langt fra, at vi lader os overvåge frivilligt, så vi bedre kan finde rundt med Google Maps og bekvemt betale med MobilePay, til at alle data om os kunne blive brugt imod os. Advarslen

mod overvågningens skræmmende konsekvenser er så relevante som nogensinde, ikke mindst fordi de samme teknologier også hjælper os.

1984 er også en fortælling om et samfund uden fremtid, og hvor den personlige udvikling ikke tæller noget. På den måde ligner den Aldous Huxleys roman fra 1931 Fagre nye verden, hvor befolkningen ikke bliver tyranniseret, men holdt i en kunstig rus af ligegyldighed – ikke uden paralleller til forbrugssamfundet, når det er værst. Men netop muligheden for udvikling og for at tage vare på sin egen skæbne er et fælles tema i de to romaner.

Spørgsmålet er så, om samfundet kan komme til et slutpunkt. Den amerikanske politolog Francis Fukuyama udgav i sommeren 1989 essayet "The End of History?" som hurtigt blev berømt, men også misforstået. Fukuyamas hovedpointe var, at der med kommunismens krise (og senere sammenbrud) ikke var et troværdigt alternativ til det liberale demokrati. Hvad han ikke mente var, at historien som sådan var slut, og at alle konflikter nu hørte til fortiden. Tværtimod forudså Fukuyama, at der ville komme despoter og endog Trump-lignende typer, som ville kunne gøre ulykke, men uden at have noget attraktivt ideologisk alternativ.

Orwells roman er i høj grad en fortælling om et samfund uden ideologiske alternativer, men kun fordi man udrydder anden tænkning med magt. Hans modstand mod den totalitære version af kommunismen var også udtalt i Kammerat Napoleon, hvor ideen om det klasseløse samfund alligevel ender med et klasseopdelt samfund, hvor de fleste lever i fattigdom og de få har privilegier. Og netop denne problemstilling synes så aktuel som nogensinde, ikke mindst i lyset af den voksende ulighed i de fleste af verdens samfund igennem de seneste årtier: hvordan kommer man udover en verden så ulige, at det ikke længere giver mening at tale om klasser, men uden at det går ud over individets frihed. Orwell havde ikke svarene, men han stiller de rigtige, stadigt aktuelle, spørgsmål.

Om Mads Rosendahl Thomsen
Mads Rosendahl Thomsen er professor i Litteraturhistorie, Aarhus Universitet. Han har skrevet og redigeret talrige bøger om verdenslitteratur og posthumanisme, blandt andet antologien "Grænseløs? Menneske, Teknologi, Fremtid". Han har været oplægsholder på Akademiet for Talentfulde Unge Midt siden 2013.

Af Marie Juul Holdam

8/

FORLØB TIL ENGELSK

De engelskfaglige opgaver tager udgangspunkt i et uddrag af romanens første kapitel. Uddraget findes i Gregers Friisbergs "Your Society. Check it out" (Forlaget Columbus, 2007). Opgaverne er tilrettelagt efter et fokus, hvor uddraget indgår i et dystopi-forløb. Øvelserne forudsætter ingen forhåndsviden om George Orwell og hans forfatterskab eller om dystopi-genren.

Første del af opgaverne består af en introduktionsøvelse, hvor eleverne stifter bekendtskab med dystopi-genren bl.a. vha. en animeret kortfilm. Anden del består af en introduktion til George Orwell og 1984 samt spørgsmål til uddraget af første kapitel.

Tredje del består af en opsamlingsøvelse, hvor eleverne skal debattere, samt en skriftlig aflevering, der inddrager Julie Maj Jakobsens dramatisering af stykket.

INTRODUCTION: WHAT IS A DYSTOPIA?
Se først den animerede kortfilm "Model Citizen" sammen med eleverne, der diskuterer den vha. nedenstående spørgsmål. Derefter læser eleverne PDF'en "Dystopias: Definition and Characteristics", som bagefter bruges i en klasseopsamling, evt. på tavlen, om hvad der karakteriserer samfundet og hovedpersonen i dystopisk fiktion. Afsluttende kan man bede eleverne om at tegne deres egne dystopier, som de bagefter fremlægger for en klassekammerat.

FOR THE STUDENTS
Please watch the animated short film "Model Citizen" from 2020:

/ Describe the society portrayed in the short film.
/ Discuss what the short film criticizes? What is the message?
/ Discuss how the short film affects you?

"Model Citizen":
https://www.youtube.com/watch?v=mVLrBJYGxk4

FOR THE STUDENTS
Afterwards, please read the short, informative text "Dystopias: Definition and Characteristics". While you read, pay special attention to a) the characteristics of a dystopian society and b) what a dystopian protagonist is.

"Dystopias: Definition and Characteristics":
https://www.readwritethink.org/sites/default/files/resources/lesson_images/lesson926/DefinitionCharacteristics.pdf

ANALYSIS AND INTERPRETATION
Som en introduktion til arbejdet med uddraget fra kapitel et, bedes elever se SparkNotes' opsummering af bogens handling – evt. som lektie – og besvare de nedenstående spørgsmål. Herefter skal eleverne forbinde vigtige ord og begreber fra romanen med en definition. Til sidst læser eleverne romanuddraget og besvarer tekstspørgsmålene, der fokuserer på hovedpersonen og miljøet.

FOR THE STUDENTS
Please watch the video summary of "1984":

- Describe the state of Oceania based on the information you get from the video.
- Explain what the novel is about. Summarize the video briefly in your own words.
- When did George Orwell write "1984"? Explain what historical event(s) might have inspired him to write it and comment on the trick of the title.

"Orwell's 1984 Summary": https://www.youtube.com/watch?v=h9JIKngJnCU

FOR THE STUDENTS
For "1984", George Orwell invented a fictional language that he named "Newspeak". In the novel, the one and only political party of Oceania created Newspeak as a way of controlling the way the citizens speak and think. With Newspeak, new words were invented, and many old words deleted or changed into meaning the exact opposite. The opposite of Newspeak is, of course, Oldspeak (which is Standard English).

1) In the columns beside, please match the "Newspeak" term or word with the definition.

2) After matching words and definitions in table 1 on page 19, please answer the following questions:
   a. Syme, one of the characters in "1984", explains the beauty of "the destruction of words" through Newspeak: "Of course the great wastage is in the verbs and adjectives, but there are hundreds of nouns that can be got rid of as well. It isn't only the synonyms; there are also the antonyms. After all, what justification is there for a word, which is simply the opposite of some other word? A word contains its opposite in itself. Take 'good,' for instance. If you have a word like 'good,' what need is there for a word like 'bad'? 'Ungood' will do just as well – better, because it's an exact opposite, which the other is not. Or again, if you want a stronger version of 'good,' what sense is there in having a whole string of vague useless words like 'excellent' and 'splendid' and all the rest of them? 'Plusgood' covers the meaning or 'doubleplusgood' if you want something stronger still. (...) In the end the whole notion of goodness and badness will be covered by only six words – in reality, only one word. (...) Don't you see that the whole aim of Newspeak is to narrow the range of thought? In the end we shall make thoughtcrime literally impossible, because there will be no words in which to express it. (...)"
   b. What is the general purpose of Newspeak, according to Syme?
   c. In your opinion, why do we need synonyms, antonyms, variations of different words? Why does the party in "1984" consider these variations harmful and even dangerous?

3) Try to explain the following Newspeak words – what do they mean? Afterwards, look up the words here: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Newspeak_words
   d. Bellyfeel – Blackwhite – Duckspeak - Goodsex – Malreported - Sexcrime - Unperson

Table 1

Words and definitions	
Thought-crime	A police unit that surveils the citizens through spies, helicopters, and telescreens, and stops them from thinking or doing something illegal.
Thinkpol	The leader of Oceania. His face is found on posters etc. all over the nation, thus symbolizing government surveillance and influence.
Hate-week	The act of even considering doing something that deviates from the party line .
Big Brother	All party members, including the main character in "1984", must have one in every room. It is two-way, so that the government can listen to and see what the party members are doing and send out propaganda. It can't be turned off.
Telescreen	Time period when citizens of Oceania watch hateful propaganda directed against the party enemy. Participation is obligatory.

FACIT

Thought-crime
The act of even considering doing something that deviates from the party line.

Big Brother
The leader of Oceania. His face is found on posters etc. all over the nation, thus symbolizing government surveillance and influence.

Hate-week
Time period when citizens of Oceania watch hateful propaganda directed against the party enemy. Participation is obligatory.

Thinkpol
A police unit that surveils the citizens through spies, helicopters, and telescreens, and stops them from thinking or doing something illegal.

Telescreen
All party members, including the main character in "1984", must have one in every room. It is two-way, so that the government can listen to and see what the party members are doing and send out propaganda. It can't be turned off.

QUESTIONS FOR CHAPTER ONE
Please read the excerpt from chapter one of George Orwell's "1984" and answer the following questions.

1. How is the setting and the atmosphere described in chapter one? Find examples from the text to illustrate your points.

2. Write a short characterization of Winston Smith, the protagonist, and comment on his appearance, job, personality, and the possibly symbolic value of his name.

3. In the excerpt from chapter one, the reader is introduced to Big Brother. Who/what is he?

4. How does the state of Oceania surveil its citizens – outside and inside their homes?

5. What is Winston Smith's attitude to the posters in the stairways and the telescreen?

6. Pay special attention to the names of the ministries and the slogan of the political party in Oceania – what is special about their names and what is their purpose? What is the idea behind the slogan?

7. Three important themes of "1984" are propaganda, surveillance, and totalitarianism. Find examples of these three themes in the text.

8. Please revisit the PDF "Dystopias: Definition and Characteristics" and answer the following questions:
   a. Does Winston Smith seem to be a classical dystopian protagonist?
   b. What political system is described in the text? Does Oceania match the characteristics of a dystopian society?
   c. How is power exercised in Oceania? Which type of dystopian control is used?

9. Why did Orwell write "1984"? What does he seem to criticize or warn us about?
   Based on what you have read in chapter one, would you say that there are similarities between Orwell's 'Oceania' and our society today?

10. In his Christmas message from 2013, Edward Snowden – a former consultant at NSA who leaked highly classified information – sends out a warning to his Internet audience. "We have sensors in our pockets that track us everywhere we go," Snowden claims. What is he talking about? Please watch his Christmas message and discuss why he compares our society to Orwell's dystopian nightmare:
    https://www.youtube.com/watch?v=8i

DEBATE
Når eleverne har arbejdet med kapitlet og set Julie Maj Jakobsens dramatisering af stykket på Odense Teater, skal de debattere forskellige udsagn, der bl.a. relaterer sig til individets rolle i et dystopisk samfund. Skriv "AGREE" og "DISAGREE" på to stykker papir og hæng dem op i hver sin ende af klasseværelset. Læs det første af de nedenstående udsagn op og bed eleverne om at gå hen til det stykke papir ("AGREE" eller "DISAGREE"), der udtrykker deres holdning til udsagnet. Herefter skal de diskutere deres svar med dem, de står ved siden af.

STATEMENTS

- If I spot something that seems wrong in class/at school/within in my group of friends, I speak up and do something about it.
- If I spot something that seems wrong in society, I speak up and do something about it.
- Our society (or part of it) reminds me of a dystopian society.
- Julie Maj Jakobsen's staging of the play showed me how "1984" is still relevant today.

ASSIGNMENT 4A – FICTION
OBS. Denne aflevering spejler ikke helt den klassiske opgaveformulering til skriftlig eksamen i engelsk. Style of writing-delen er udeladt til fordel for en kommentar, der inkluderer Julie Maj Jakobsens opsætning af stykket.
Write an analytical essay (900-1200 words) in which you analyze and interpret the excerpt from chapter one of George Orwell's novel "1984".

Part of your essay must focus on the main character and the setting.In addition, your essay must include a comment on how Julie Maj Jakobsen portrays Winston Smith in her staging of "1984" (Odense Teater, 2022).

Your essay must include references to the novel.

MATERIAL
George Orwell, chapter one of "1984", 1949.
Gregers Friisbergs "Your Society. Check it out" (Forlaget Columbus, 2007)

Julie Maj Jakobsen, "1984", 2022.

Af Sune Roholt Mortensen

9/OM MAGTMANIPULATION

VINDEREN SKRIVER HISTORIEN!

Vinderen skriver historien lyder et kendt citat som ofte er blevet tilskrevet Winston Churchill, men også andre har sagt noget lignende. Citatet leder os direkte til spørgsmålet: "hvem skriver historien, når krigen ikke er vundet endnu?" I forestillingen 1984 bliver sproget brugt til at manipulere folket. Krig og kriser bliver direkte brugt som undskyldning for flere og flere tydelige forsøg på at manipulere og kontrollere befolkningen.

Digteren Aischylos som levede omkring 500 år f.k. er blevet forbundet med frasen: **I krig er sandheden det første offer.** Aischylos skrev om den persiske fjende med empati og betonede deres menneskelighed, hvilket han blev stærkt kritiseret for af magthaverne. I 1984 bruges sproget newspeak til at dehumanisere skiftende fjender og løbende ændre på historien, så den får de nuværende beslutninger til at fremstå helt efter bogen. Der er ikke nogen tvivl om, at når Big Brother i 1984 ændrer fakta gennem newspeak, så handler det om at holde folket hen i uvidenhed. På den måde håber magthaverne at folket vil forblive passive i det store system og gøre som der bliver sagt.

Maximillian Robespierre som var med til at starte den franske revolution sagde at: **Hemmeligheden bag frihed er at uddanne folk, hvorimod hemmeligheden bag tyranni er at holde dem i uvidenhed**. Med det citat in mente stiller forestillingen 1984 også spørgsmålstegn ved om vi er undertrykte og uuddannede eller om vi stiller kritiske spørgsmål og lytter til eksperterne? Kan dannelse og uddannelse gøre folket i 1984 i stand til at bryde med det tyranniske styre?

George Orwell deltog i den spanske borgerkrig, også kaldet historiens første mediekrig. Den oplevelse betød at han mistede tiltroen til politikere og deres retorik og han skrev blandt andet: **Al krigspropagandaen, alle skrigene, løgnene og hadet kommer uvægerligt fra mænd, som ikke selv kæmper.** Hans skepsis overfor politiske ledere og deres måde at manipulere befolkningen er tydelig i 1984 både i romanen og teaterudgaven.

De fire citater er på mange måder vigtige for forestillingen og kan bruges til at udforske og stille spørgsmål både til forestillingens budskab og dens relevans i dag. Citaterne er alle historiske og Orwells bog, som forestillingen bygger på, er fra 1949. Hvordan kan det være at det er så uhyggeligt relevant at se og arbejde med 1984?

Et svar kunne ligge i det politiske klima med fake news og en stærk mistro til eksperter samt en forsimplet dem og os retorik særligt i USA. Politiske taler og spin kan analyseres som iscenesættelse og manipulation af sandheden. Bl.a. derfor kan det være interessant at se på 1984 som iscenesat teater. Hvordan kan man se at forestillingen er kritisk overfor politisk kommunikation? Hvilke greb er brugt i denne iscenesættelse? Hvordan kan man bruge teateroplevelsen til at analysere på virkelighedens politiske iscenesættelser?

TEKSTENS GODE CITATER AT
DISKUTERE 1984 UD FRA:

Vinderen skriver historien

2006 The Quote verifier Ralph Keys, St. Martin's Griffin s. 90

I krig er sandheden det første offer

1869 (2010) Beautiful Thoughts from Latin Authors, Compiled by Craufurd Tait Ramage, Nabu Press, s. 149,

Hemmeligheden bag frihed er at uddanne folk, hvorimod hemmeligheden bag tyranni er at holde dem i uvidenhed.

1792, (1840) Offentlig tale af Maximillian Robespierre og siden citeret i: Oeuvres de Maximilien Robespierre (1840), Volume 2, p. 253

Al krigspropagandaen, alle skrigene, løgnene og hadet kommer uvægerligt fra mænd, som ikke selv kæmper.

1938 (2021) Homage to Catalonia, Orwell George, Macmillam Collector's Library, Kapitel 5

10/DISKUSSION

FAKE NEWS OG DEMOKRATI

Målet med aktiviteten er, at eleverne kender og forstår, hvordan multimodale virkemidler i propagandamateriale kan anvendes til at påvirke andre, og at de får indblik i de særlige kommunikationsforhold, der gør sig gældende i propaganda. Det er desuden et mål, at eleverne opdager og forstår ligheder og forskelle på propaganda og fake news.

Propaganda
Systematisk tilrettelagt envejskommunikation, der i frihed over for
sagligheden med suggestive midler (ord, gerne billeder og musik) sigter mod at styre modtagernes holdning og adfærd. Hvor saglig argumentation med rod i samtale og debat vil vise, bevise og overbevise, vil propaganda ved demagogi overtale og forføre.
Definition fra Gyldendal - Den Store Danske

Fake News
En nyhed som er opdigtet, udokumenteret eller faktuelt forkert, og som ofte
plantes på de sociale medier for at fremme eller fordreje en bestemt politisk sag
Definition fra Ordnet.dk

Diskuter hvad forskellene og lighederne er mellem propaganda og Fake News og find eksempler fra forestillingen.

- Hvad er budskaberne, hvilken holdning og adfærd vil magthaverne gerne have menneskene til at have. Hvilke virkemidler gøres der brug af?
- Lav en google billedsøgning på ordet propaganda og udvælg en eller flere plakater, som I vil undersøge som inspiration til selv at producere en propagandaplakat, som kunne passe ind i forestillingen. Overvej budskab, virkemidler, afsender, modtager, historisk tid og hvilken ideologi, der ligger til grund for budskabet?
- Producer jeres egen propagandaplakat, som kunne passe ind i forestillingen. Find slagord fra forestillingen, som kan indgå på plakaten.
- For eksempel UVIDENHED ER STYRKE!
- Brug for eksempel programmet Canva.

Af Line Simonsen

11/

NYSPROG

Regimet i 1984 har opfundet et nyt sprog: Nysprog.

Uddrag fra stykket:
Vi opfinder ikke ord, vi ødelægger ord, bunker af dem, hundredvis hver dag. Vi skærer helt ind til benet. Meget fascinerende. Og det er ikke kun verber og adjektiver, selvom det er der, der findes det største spild. For eksempel "god", hvad skal vi bruge et ord som "dårlig" til, når "ugod" er fuldt ud lige så godt, hvis ikke bedre, fordi det er en direkte modsætning. Og omvendt, hvis man gerne vil have en stærkere version af "god", hvad er så meningen med at have alle mulige ubrugelige ord som "fremragende" og "fantastisk", når "plusgodt" er langt mere præcist. Eller "dobbeltplusgodt" hvis det skal være rigtig stærkt. Til sidst kan alt, hvad der er godt og dårligt udtrykkes med seks ord – som i virkeligheden kun er et. Kan du ikke se, hvor smukt det er?

I forbindelse med den nye regeringsdannelse lagde forfatteren Carsten Jensen denne opdatering på Facebook::

EN DOBBELTPLUSGOD REGERING

Jesus fastede 40 dage i ørkenen. Den danske befolkning fastede 42 uden nyheder om regeringsdannelse, før lederne af den nye regering i dag dukkede op på en pressekonference. Her fortalte de, at de havde indgået en aftale med en yderst fornuftig djævel, der havde tilbudt dem alle verdens riger og herlighed, hvis de blot ville kaste sig ned og tilbede kompromisset.

Journalststanden kalder overvældet optrinnet for politisk Danmarkshistorie, når Mette, Lars og Jakob omsider står frem, skønt det er noget helt andet, hvis man nærlytter til ordbrugen, nemlig sproglig Danmarkshistorie.

Det nysprog, som George Orwell skarpsindigt opfandt til sin dystopiske roman "1984" som essensen af manipulation er nu knæsat som officielt politiker-sprog i Danmark.

Mette Frederiksen har i årevis tiltalt os som danskere i stedet for borgere, som om vi var definerede af etniske tilhørsforhold frem for rettigheder som borgere i et demokratisk samfund. Nu tilføjer hun en nuance. Hun siger ikke længere "Vi danskere", men "I danskere", dvs. hun står et andet sted end resten af os. Er det under os, ved siden af os, uden for os eller...? Gætter vi forkert, hvis vi tror, at det er over os?

Alle tre partiledere er løbet fra deres valgløfter. Mette lovede ikke at sænke topskatten, Lars og Jakob krævede en advokatundersøgelse af mink-sagen som optakt til en rigsretssag. Nu forklarer de, at der er forskel på før og efter. Før en valgkamp er sproget ifølge de tre "unuanceret", "firkantet" og "endimensionelt". Når sort bliver til hvidt, er der derfor ikke tale om løftebrud, men om "nuancer", det nye plusord. Når man bryder med sine egne principper, er det, fordi man er "fordomsfri", et andet plusord.

Mette har ikke sænket topskatten. Hun har tværtimod afskaffet den. I stedet er der nu en "mellemskat", der ganske vist omfatter nøjagtig de samme velhavere som før, i alt omkring 250.000, der fra i dag nyder godt af en trækprocent, der er 7.5 procent lavere. Til gengæld er der indført en såkaldt "top-top-skat" for de astronomisk rige, der i forvejen udnytter fradragsreglerne så dygtigt, at de alligevel aldrig behøver at betale skat. George Orwell kunne ikke have sagt det bedre på nysprog.

Det kunne han heller ikke, når det gælder "det-der-Arne", som Lars følsomt omtaler den nedslidt arbejdsmand Arne og hans muligheder for at gå tidligt på pension. Det får Arne fortsat. Nu hedder det Arne-plus. Igen ville Orwell, der på nysprog anbefaler den hyppige brug af ordet plus, have

nikket bifaldende. Det bedste ord er ifølge den skarpsindige forfatter "dobbeltplusgod", og når det ikke blev brugt på dagens pressekonference, er det nok, fordi regeringen skønner, at det har for mange stavelser til, at vi danskere kan forstå det.

Ordet "frisættelse" var det centrale ord, uden at det på noget tidspunkt stod klart, hvad det mentes med det, andet end at det var "frisættelse af velfærdssamfundet". Så plejer det som regel at betyde privatisering, dvs. forvandlingen af offentlig service til et profit-foretagende med dårligt kvalificeret, lavtlønnet personale. Man kan være frisat fra så meget, også fra retten til en fungerende velfærdsstat.

Asylansøgere skal fortsat sendes til et livslangt ophold i lejre i Rwanda. Nu hedder det blot "en bilateral aftale", så vi skånsomt kan glemme, at det drejer sig om mennesker.

Vi skal gøre Danmark "rigere og dygtigere", siger Mette. Rigere er, når de rige slipper for at betale skat. Dygtigere er, når uddannelser forkortes og forringes.
Fra nu af regeres vi på nysprog.

Som George Orwell satirisk ville have sagt det: Vi har fået en dobbeltplusgod regering.

DISKUSSION
/Kan du finde andre nutidige ekesempler på noget der ligner nysprog?
/Sammenlign nysprog med begrebet spin, hvordan ligner og adskiller de to ting sig?
/Se evt. spørgsmål og diskussion i engelskforlæbet s. 18 og 19.

12/

UDDRAG

SCENE 1
(Kantinen i ministeriet for sandhed (minisand). Syme ind.)

SYME:
Lige den mand, jeg ledte efter. Du har vel ikke et barberblad, jeg kan låne?
(Winston reagerer ikke.)
Hallo? Winston? Nogen hjemme?

WINSTON:
Ja? Undskyld, Syme, hvad sagde du?

SYME:
Sig mig, hører du slet ikke efter?

WINSTON:
Beklager, jeg kom pludselig i tanke om en drøm.

SYME:
En drøm? Jeg tror ikke, jeg har haft en drøm siden ... Siden jeg blev født, nej, jeg tror faktisk ikke, jeg nogensinde har haft en rigtig drøm.

WINSTON:
Virkelig?

SYME:
Ingen drømme og ingen barberblade. Du skulle vel ikke have et ekstra, du kan undvære?

WINSTON:
Ikke et eneste, desværre. Jeg har brugt det samme blad i 6 uger nu.

SYME:
Fortæl, hvad handlede den så om? Din altopslugende drøm.

WINSTON:
Hva? Nej, ikke noget, formentlig var det slet ikke en drøm.

SYME:
En falsk erindring måske?

WINSTON:
Ja, du har ret. Det var nok bare en falsk erindring.

SYME:
De fleste tankeforbrydelser begås om natten, pudsigt nok.
Var du for resten til hængningen i går?

WINSTON:
Nej desværre, jeg var på arbejde. De viser den nok senere.

SYME:
En meget utilstrækkelig erstatning.

WINSTON:
Selvfølgelig.

SYME:
Det var en god hængning, selvom det ødelægger det lidt, når de binder deres fødder sammen. Jeg kan godt lide at se dem sparke. Og til allersidst, når tungen stikker ud, helt skinnende blå.

WINSTON:
Hvordan går det med ordbogen?

SYME:
Langsomt, men fremad. 11. udgave bliver den sidste og definitive udgave og når den er færdig, vil nysprog være parat til at overtage fuldt og helt både som skrift, -og talesprog. Big Brothers vision vil snart være fuldbragt.

WINSTON:
Der er vel grænser for, hvor mange nye ord, der kan opfindes?

SYME:
Det er der, du tager fejl. Vi opfinder ikke ord, vi

ødelægger ord, bunker af dem, hundredvis hver dag. Vi skærer helt ind til benet. Meget fascinerende. Og det er ikke kun verber og adjektiver, selvom det er der, der findes det største spild. For eksempel "god", hvad skal vi bruge et ord som "dårlig" til, når "ugod" er fuldt ud lige så godt, hvis ikke bedre, fordi det er en direkte modsætning. Og omvendt, hvis man gerne vil have en stærkere version af "god", hvad er så meningen med at have alle mulige ubrugelige ord som "fremragende" og "fantastisk", når "plusgodt" er langt mere præcist. Eller "dobbeltplusgodt" hvis det skal være rigtig stærkt. Til sidst kan alt, hvad der er godt og dårligt udtrykkes med seks ord – som i virkeligheden kun er et. Kan du ikke se, hvor smukt det er?

WINSTON:
Jo, selvfølgelig. Meget fascinerende.

SYME:
Du værdsætter ikke nysprog ordentligt. Er du klar over, at nysprog er det eneste sprog i verden, hvis ordforråd bliver mindre for hvert år?

WINSTON:
Skål på det.

SYME:
Hele formålet med nysprog er at indskrænke tankens rækkevidde. Selv ord som drøm vil snart ikke indgå i sproget længere. Har du nogensinde tænkt på, at i år 2050, måske før, vil ingen kunne forstå den samtale, vi har lige nu?

WINSTON:
Bortset fra /

SYME:
Bortset fra prollerne, mener du? Proller er ikke mennesker. I år 2050 vil gammelsprog være forsvundet. Fortidens litteratur vil være forsvundet. Shakespeare, Dostojevskij, dem alle. Selv vores egne slogans vil blive ændret. "Frihed er slaveri" vil ikke længere give mening, når selve idéen om frihed er afskaffet. Faktisk vil der slet ikke være tanker, som vi opfatter dem nu. Ortodoksi betyder ikke-tænkning, ikke at behøve at tænke. Ortodoksi er ubevidsthed. Den ultimative frihed, forstår du?
(Under Symes tale er folk i lokalet begyndt at samle sig omkring teleskærmen.)

WINSTON:
Det er vist nu, vi må hellere rejse os.

SYME:
Nu?

WINSTON:
To minutters had. Klokken er tolvhundrede.
(Winston og Syme slutter sig til de andre. I det samme kommer en ung kvinde, Julia, løbende ind foran skærmen, ser sig om. Hun finder en plads bag Winston og Syme. Hun har det røde bånd, emblemet for De unges Anti-sex-liga, viklet stramt om livet. Lige efter Julia kommer en ældre mand, O'Brien, ind. Han har en anden og finere uniform på end de andre i lokalet og er tydeligvis medlem af inderkredsen. Han stiller sig i yderkanten af forsamlingen.)

WINSTON:
Hvem er hun?

SYME:
Lad være med at glo. Det er O'Brien, en af de højtstående medlemmer fra inderkredsen.

WINSTON:
Nej, pigen der, kender du hende?

SYME:
Aner det ikke, måske en af dem nede fra fiktionsafdelingen?

WINSTON:
Hun er i hvert medlem af de unges anti-sex-liga. Kunne hun ikke have viklet sit skærf lidt strammere om livet?

SYME:
Sssh! Han kigger på os!
(Winston kan ikke lade være med at skæve over mod O'Brien, som smiler og sender et venligt nik tilbage. I det samme starter introlyden til to minutters had. På skærmen dukker et billede af Goldstein op og der går et sus gennem folk.)

PARTIMEDLEM 1:
Fy for helvede! Se lige det fjæs!
(En aggressiv, skurrende stemme begynder at tale:)

TELESKÆRMEN:
Emmanuel Goldstein, folkets fjende nummer et! For længe siden en af systemets ledende skikkelser på niveau med Big Brother selv, men lod sig forføre af kontrarevolutionære aktiviteter og blev der for retmæssigt dømt til døden, hvorefter han forsvandt på mystisk vis.

PARTIMEDLEM 2:
Han ligner et får! Et senilt gammelt får!

TELESKÆRMEN:
Via sin usynlige og kæmpestore, skyggehær af konspiratorer, som han kalder broderskabet, spreder han sin falske lære og planlægger sine grusomme terrorhandlinger! Men bare rolig, Big Brother forsikrer jer, han har snart stukket sin lange perverse næse i sky for sidste gang! Denne rendyrkede og udspekulerede arrogance har ikke en chance mod tankepolitiet! Ingen kan vinde over kollektivets magt! Ingen kan vinde over Big Brother!
(Julia rejser sig og kyler en bog mod skærmen.)

JULIA:
Svin! Svin! Dit ækle svin!
(Winston drejer sig og ser overrasket/misbilligende på hende.)

TELESKÆRMEN:
KRIG ER FRED!
FRIHED ER SLAVERI!
UVIDENHED ER STYRKE!

13/

SKOLER OG UNGDOMS-UDDANNELSER I ODENSE TEATER

UNDERVISNINGSMATERIALER
Du kan finde undervisningsmateriale til nogle af sæsonens forestillinger på odenseteater.dk/skoler/undervisningsmateriale.

Valhalla
(3. - 6. klasse)

Ronja Røverdatter
(1. - 6. klasse)

1984
(9. -10 klasse og ungdomsuddannelser)

Den stundesløse
(9. -10 klasse og ungdomsuddannelser)

Tragiske måder at slå en kvinde ihjel på
(9. -10 klasse og ungdomsuddannelser)

Det europæiske slagtehus
(ungdomsuddannelser)

Er der ikke undervisningsmateriale til den forestilling, som du gerne vil se med dine elever, kan du altid kontakte os for at få tilsendt relevant materiale. Det kunne for eksempel være et uddrag af manuskriptet.

MØD EN SKUESPILLER
Mød en af de medvirkende skuespillere før eller efter forestillingen. Hør om arbejdet med forestillingen og om at være skuespiller. Mødet er tænkt som en dialog, så det er vigtigt at du og dine elever har forberedt spørgsmål. Det er en fordel at have læst om stykket og eventuelt arbejdet med undervisningsmaterialet på forhånd. Skuespillermøderne er gratis.

INTRODUKTIONER
Til visse forestillinger på udvalgte dage kan du og dine elever komme til en gratis introduktion til aftenens forestilling fra kl. 18.00 - 18.30 eller 17.30 - 18.00

For booking af skuespillermøder og introduktioner kontakt Line Hede Simonsen på lhs@odenseteater.dk

RUNDVISNINGER
Hvordan bliver et teaterstykke til? Hvem arbejder på et teater? Hvor prøver skuespillerne? Og hvem syr kostumerne? Kom med bag tæppet på Odense Teater på en rundvisning. Rundvisninger koster 500 kr. for skoler.

For booking af rundvisning skriv til rundvisning@odenseteater.dk

TRANSPORTREFUSION
Alle skoler kan søge om at få dækket 50% af skolens transportudgifter udover en egenbetaling på 15 kr. pr. elev. Midlerne søges hos Odense Teater. Læs nærmere på odenseteater.dk/skoler/priser og refusion

KONTAKT
Har du spørgsmål eller ønsker i forbindelse med et teaterbesøg kan du kontakte skolekoordinator Line Hede Simonsen på lhs@odenseteater.dk